

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Jókai Mór

Cím:

A gáz

Forrás:

Színház Mozi
Bemutató 1951. III. 16

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

Idő:

4/844

Személy:

Helyszám:

Budapesti Nemzeti Színház. Közp. Városbáza — 1896/50

Színház Mozi

1951 MÁR 16

A GÁZ

Írta: Jókai Mór

A Nemzeti Színházat már a negyvenes években gázzal világították. Ez volt az egyedüli légszuszvillágítás a fővárosban. Saját gázfőzője volt ott azon a helyen, ahol most a színpadra bejárnak. Az itt termelt gáznak egy kicsit áporodott savanyú káposztaszaga volt; de hát eltűrtük azt nemzeti büszkeségből. Kívül az udvarban állt egy óriási vasmédenca, amiben víz állt. Ez kellett a gázfőzéshez.

A szabadságharc alatt Hentzi bombái a Nemzeti Színházat is fölkeresték. Egy százötvenfontos ott csapott le a színház udvarán; de a magyarok Istene úgy intézte, hogy a bomba éppen a víztartó medencébe bukik bele, ahol a víz megfojtotta. Ha egy ölnyivel odább esik, az egész színházat felgyújtja, porrá égeti.

Aztán következett az osztrák uralom. Az új gazdák behelyezkedtek a rommú dúll két városba. A Nemzeti Színház volt az egyetlen múzsa-templom, mely épen maradt. A német színészeknek pedig hely kellett, ahol játszhassanak. A budai basa felidézte magához a Nemzeti Színház igazgatóját, Simoncsicsot, aki a kormány által volt kinevezve, s felszólítja, hogy a Nem-

zeti Színházat engedje át a német színészeknek minden második napra. Simoncsics nem felelt rá semmit. Ekkor a nagy potentát elkezdett vele alkudozni, hogy no hát minden harmadnapra jusson egy német előadás. Simoncsics ezt is hallatlanná tette. Ekkor aztán keményen rászólt a hatalmas úr, hogy beszéljen hát, hányszor engedi át a német színészeknek a Nemzeti Színházat hetenként?

Erre a jó öreg zsirosszájú táblabíró a maga budai német accentusával így válaszolt:

— Wenn i reden musz, zo zag i »ámól«, wenn i reden darf, zo zag i »kámol«.

S maradt a »kámol«. A Nemzeti Színház maradt a magyaroknak.

Hanem a légszuszvillágítást a saját konyháján csakhamar betiltották; amint a gázgyár elkészült a kerepesi temető átellenében. Attól fogva onnan kellett a gázt a színháznak bevásárolni.

Csak hogy a gázgyárból még nem volt a színházhoz csövezeték. Azt előbb a belvárosban kellett létrehozni.

Tehát ezen a hiányon akként segítettek, hogy készítettek egy óriási kaucsuktömlőt, akkorát, mint egy czethal. Azt megtöltötték légszusszal, s ezt a felfújt szörnyeteket két ember a vállára kapta s végigcipelte a városon. A gáz könnyű. A színháznál aztán a tömlőből átpréselték a gázt a tartályba s onnan bocsátották ki a világító csövekbe.

Egyszer egy drámairó valami rémhosszú tragédiát bocsátott a színpadra; históriai darab volt, melynek az ötödik felvonása belenyúlt a tizenegy órába. Egyszer rohan nagy rémülten Komlóssy úr, a gazda, a színpalak közé: »Urak, végezzék be hamar a darabot, nincs már több, mint két ujjnyi gáz a tartályban, mindiárt sötétben marad a színpad és a nézőtér.«

Nosza rajta a jó Szentpétery, aki, mint kegyetlen apa ott várakozott a kulissza mögött a jelenetere, félretéve elveit és haragját, berohant a színpadra, s nagy hirtelen összeadta a szerelmes párt: »Minden el van felejtve, legyetek boldogok! S az az ereszítették le a kordinát.

Legjobban bámult ezen maga a szerző, aki el nem tudta képzelni, hogy lett az ő tragédiájából vigjáték? holott annak a végén tömeges gyilkosságoknak és öngyilkosságoknak kellett volna következni. A közönségnek így tetszett a darab jobban.

Mikor pedig valami háttérből jövő világitást kellett kímesterkélni, akkor egy kisebb cápanagyságú kaucsuktömlőt hoztak a színpadra, azt oda helyezték el a primadonnának öltözője előtti tornácba: arra a tömlőre egy színfaltól ráült s a saját testének súlyával nyomta ki a napvilágot szolgáló gázt a csöbe.

Egyszer aztán az történt, hogy a szokottnál súlyosabb legény ült rá a tömlőre; ezt a kaucsukczápa nem állta ki, szétpukant,

a rajta ülő tritont bedobta a művésznők szobájába a betört ajtón keresztül, s aztán keresztültörte a zsinórpadlást, a színház palaföldjét (most már ilyen volt) s betöltte a robbanás hangjával az egész várost.

En akkor a színházzal átellenben laktam, íróasztalomnál ültem, a nagy robbanásra az ablakomhoz ugrottam; s láttam, amint a színház földeléből emelkedik ki a fehér füstoszlop. Eppen Shakespeare »Téli regét« adták s abban a feleségem játszotta a szoborrá vált királynét. — Soha ekkora ijedtséget! —

(1900)